

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

27. Yaşama Dönemi'nde sunmuş olduğum; 2/852; 2/875; 2/911; 2/918; 2/920; 2/926; 2/927; 2/929; 2/930; 2/931; 2/932; 2/933; 2/934; 2/935; 2/936; 2/937; 2/939; 2/938; 2/941; 2/942; 2/962; 2/1006; 2/1007; 2/1008; 2/1009; 2/1010; 2/1011; 2/1143; 2/1230; 2/1232; 2/1423; 2/1761; 2/2042; 2/2081; 2/2095; 2/2206; 2/2326; 2/2471; 2/2582; 2/2692; 2/2737; 2/2754; 2/2843 ; 2/2878; 2/3080; 2/3182; 2/3328; 2/3337; 2/3359; 2/3384; 2/3655 ; 2/3859; 2/3929; 2/3995; 2/4017; 2/4203; 2/4408; 2/4415; 2/4439; 2/4563; 2/4572; 2/4582; 2/4602; 2/4627; 2/4643; 2/4696; 2/4700 2/4712; 2/4947; 2/4949; 2/4950; 2/4959 sayılı kanun tekliflerimin İttüğüün 77 inci maddesi uyarınca yenilenmesini saygılarımla arz ve talep ederim. 26.07.2023

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili

Erzurum Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe Komisyonu
Tarih: 8 Ağustos 2023	
Esas No: 2/1442	

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
2 6 Temmuz 2023
Numara:

T B M M GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2 6 Temmuz 2023
No: 1256412

T.B.M.M.
HALKIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 385
Tarih : 13.09.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

4857 Sayılı İş Kanunu ile 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Gelişim ve Sosyal İşler Türüm, Orman ve Köylükler	
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe	
Tarih :	15 Ekim 2018	Esas No: 2/1007

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİĞİ
13 Eylül 2018
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
13 Eylül 2018
No: 351025
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Mevsimlik iş, iş mevzuatında tanımlanmadığından uygulamada özellikle işçilerin yıllık ücretli izin ve kıdem tazminatı haklarından yararlanmaları mümkün değildir. Özellikle bazı işverenlerin yanlarında çalıştırdıkları işçileri bir yıldan daha kısa sürelerle çalıştırarak, onları mevsimlik işçi statüsüne sokma çabalarına girdikleri ve bu yolla işçileri temel haklarından mahrum bıraktıkları örnekler sıklıkla yaşanagelmektedir. Bunun haricinde bizzat mevsimlik işçi olarak çalışan işçiler emeklerinin karşılığını alamadıkları gibi çeşitli haklardan da mahrum bırakılmaktadırlar. Uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilebilmesi amacıyla mevzuat değişikliği yapılarak, yasada mevsimlik iş tanımına yer verilmesi ve konunun ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bahisle yasanın 4 üncü maddesinde yer alan İş Kanunun uygulanmayacağı öngörülen *“50’den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işçilerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde”* ibaresi yasa metninden çıkarılarak mevsimlik işçilerin İş Kanunu kapsamına alınması elzemdir.

MADDE 2- Yapılan değişiklik ile mevsimlik işçiler başta olmak üzere, geçici çalışan ve kamuoyunda “yaşa takılanlar” olarak da bilinen işçilerin emeklilikle ilgili sorunlarının çözümü ve kazanılmış haklarının korunması amaçlanmıştır. böylelikle 1999 yılından önce işe başlamış olanların emeklilik yaşında kademeli geçiş kaldırılmış ve koşulları uyan sigortalı kadının 50, erkeğin 55 yaşında emekli olabilmesi öngörülmektedir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

GEREKÇE

Tarım ürünlerinin hasat mevsimlerine göre ülkenin dört bir yanına dağılan tarım işçileri bir yıl içinde birkaç yer gezerek geçimlerini sağlamaktadırlar. Türkiye’de çeşitli kaynaklara göre yaklaşık 3 milyon tarım işçisi olduğu ifade edilmektedir. Mevsimlik tarım işçiliği yapanlarda çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan birincisi; baharla birlikte köyünden yola çıkarak kışa kadar bir birine yakın birkaç bölgede tarım işçiliği yapan ailelerdir İkincisi; köyünden çıkıp kentin varoşlarında kendine başını sokacak bir yer bulan ve özellikle Çukurova bölgesi başta olmak üzere örtü altı sebzeciliği vb. yerlerde seralarda ve tarlalarda çalışan tarım işçisi ailelerdir. Üçüncüsü; köyünden çıkmış ama kentin varoşlarında bile kendine yer bulamamış ve mısır sapı ve naylon gibi malzemelerle yaptıkları çadırlarda sürekli olarak kalan (Adana Tuzla) ve çalışan tarım işçisi ailelerdir. Dördüncüsü ise özellikle İç Anadolu bölgesi, İç Karadeniz, İç Ege gibi yerlerde en yakın ilçe ve ildeki tarım arazilerine gün doğmadan gidip gön batınca geri dönen tarım işçisi kadınlardır. İlk üçünde bütün aile fertleri çalışırken sonuncusunda günlükçü olarak çoğunlukla ve sadece kadınlar çalışmaktadır. Mevsimlik işçilerin en temel sorunları ise ücret, ulaşım, yemek ve sosyal güvenceden yoksun oluşlarıdır.

Mevsimlik tarım işçiliği, pamuk işçiliğinden fındık toplamaya, karpuz toplamaya, tütün toplayıcılığından pancar çapalamaya kadar iş ayrımı yapmaksızın, şehir şehir dolaşmayı da beraberinde getiren bir olgudur. Tarım işçiliği için gerçekleşen göç, kendiliğinden ve dengesiz değil, kendi doğasında aşamalı bir seyir izlemekte olup işçilerin ilk göçü Çukurova bölgesine gerçekleşmektedir. Çukurova bölgesinde; Ocak-Haziran arası süreyi kapsayan bir sürede, bostan, sera, yer fıstığı çapası, pamuk çapası, fide tohumları, karpuz-soğan çapası, ot ayıklama, ilaçlama, gübreleme ve sulama, ardından bu ürünlerin bazılarının hasadı işleri yapılmaktadır. Ardından, Hatay’a doğru soğan çapası ve hasadı işleri ile ikinci göç gerçekleşir. Üçüncü göç; kimyon, pancar, nohut ve patates çapası için İç Anadolu’ya yapılır (Konya, Nevşehir; Ankara). Dördüncü göç ise Karadeniz bölgesine fındık hasadı için gerçekleşir. Beşinci göç yine sonbahar aylarında pamuk hasadı için yeniden Çukurova’ya yapılır. Sonra patates ve pancar hasadı için İç Anadolu’ya altıncı göç gerçekleşir. Sonuncu ve yedinci göç artık hasadın bittiği ve işçilerin memleketlerine doğru gerçekleşen göçtür. Ancak çoğu kez işçiler bu süreçte memleketlerine dönmeyip çadırlarda barakalarda kışı geçirerek yeni hasadı beklerler. Kuşkusuz mevsimlik işçilerin yaşadıkları temel sorun göç ederek ve hasat

dönemlerine göre kendilerini konumlandırmalarının haricinde sosyal güvence ve düzenli gelirden yoksun bir hayat sürmeye mahkum edilmiş olmalarıdır.

24 Ocak kararlarından bu yana adım adım tarımı çökerten politikalar nedeniyle maliyetler artarken ürün fiyatlarının yerinde sayması hatta gerilemesi geçimlik tarım yapan köylüleri tarımdan kopararak kent merkezlerine ve büyük tarım alanlarının olduğu bölgelere ucuz iş gücü göçünü oluşturmuştur. Yine uzun yıllar süren çatışmalı ortam ve bunun yarattığı antidemokratik uygulamaların başında köylerin boşaltılması büyük bir yer tutmaktadır. İnsan Hakları Derneği raporlarına göre 4 bine yakın köy boşaltılmış olup OHAL uygulaması tarımsal üretimi yapılamaz hale getirmiştir. Yayla yasakları, gıda ambargoları yaşamak ve çalışmak için ya metropollere ya da başka bölgelere tarım işçisi olarak gitmeyi de zorunlu kılmıştır.

Yine mevsimlik çalışmak durumunda olan işçilerin yaşadığı sorunlar açıkladıklarımızla da kalmayıp çalışma hayatları içerisinde de en temel haklardan yoksun oldukları çeşitli araştırmalara da konu olmuştur. Kısaca mevsimlik işçilerin yaşadıkları temel sorunlara da değinmekte fayda var. Kamuoyuna en çok yansıyan olumsuzluk mevsimlik işçilerin ulaşım sorunudur. İşçilerin ulaşım sorunu sen yazık ki sadece kamyon kasasında ya da minibüste trafik kazasında öldüklerinde hatırlanmaktadır. Oysaki tarım işçilerinin ulaşım sorunu daha evlerinden başka bölgelere gitmek için çıkarken başlamaktadır. Onları eşyalarıyla birlikte kamyon ya da pikap kasalarında yolculuğa zorlayan nedenlerden bir tanesi de bütün aile fertlerinin otobüs başta olmak üzere çalışacakları yere kadar olan ulaşım ücretlerini karşılayacak paraları olmamasıdır. Diğer bir sorun ise çalıştıkları bölgede en insani ihtiyaçları bile karşılanmayan tarım işçilerinin çalışmaya götürülürken de en masrafsız taşıma yöntemi olarak ya kasada ya da toplu taşıma araçlarında oldukça kalabalık halde taşınmanın yapılmasıdır.

Bir diğer sorun alanı yerleşme ve barınmadır. Çalışmak için gittikleri yerlerde köy, mahalle gibi yerleşim yerlerine uzak alanlara yerleştirildiklerinden sui tuvalet, banyo gibi yaşamsal ihtiyaçlardan mahrumdurlar. Çoğu tarım işçilerinin yerleştikleri yerlerde elektrik olmadığı gibi ulaşabilecekleri ya da kullanabilecekleri olanaklar da engellenmektedir.

İşbu kanun teklifinin de amacını kapsayan diğer sorun alanı da düşük ücret, uzun çalışma saatleri ve güvencesiz çalışma koşullarıdır. 12-14 saat çalışmaya zorlanan

işçiler adeta karın tokluğuna çalışmakta İş Mevzuatı kapsamında değerlendirilmediklerinden hak arama yolları da bulunmamaktadır. Tarım işçilerinin çalışma koşulları her yıl vali ya da yardımcılarının başkanlık ettiği Tarım İşçilerinin Sorunlarını Görüşme Kurulu'na belirlenmektedir. Elbette işçiden değil işverenden yana tavır belirleyen komisyon tarafından işçiler için en düşük ücretler takdir edilmektedir.

Mevsimlik işçilerin yaşayageldiği diğer sorun başlıkları da eğitim, sağlık, iş güvneliği ve ayrımcılık olarak seyretmektedir. Özcesi mevsimlik işçiler en temel hak ve güvenceden yoksun bir yaşama mahkum edilmektedirler. Mevsimlik tarım işçilerinin koşullarının düzeltilmesi en başta yasal mevzuatta değişiklik yapılması ile gerçekleşecektir. Bu bağlamda mevsimlik tarım işçilerinin iş kanunu kapsamına alınarak haklarının korunmasının yasal güvence altına alınması için tarım işçilerini tanımlayan ve yasal haklarını güvence altına alan kapsamlı bir yasa çıkarılması gerekmektedir. Yine halihazırda çalışan işçileri de kapsamak üzere Sosyal Sigortalar Yasası'nda değişiklik yapılarak mevsimlik işçilerin emeklilik koşullarının da düzenlenmesi hayati önemdedir.

Açıklamış olduğum hususlar bağlamında mevsimlik işçilerin yaşadığı sorunların bir nebze olsa dahi giderilmesi ve temel haklardan faydanabilmelerinin sağlanması amacı ile İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'nda değişiklik öngören kanun teklifim gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

4857 SAYILI İŞ KANUNU İLE
506 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 4 üncü maddesinin (b) bendinde yer alan *"50'den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işçilerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde"* ibaresi kaldırılmıştır.

MADDE 2- 506 sayılı Kanunun Geçici 81 inci maddenin (C) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"8/9/1999 tarihinden önce işe girmiş SSK sigortalılarından, 15 yıllık sigortalılık süresini, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş ve en az 3600 gün yaşlılık, malûllük ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunanlara istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır."

MADDE 3- Bu Kanunu Cumhurbaşkanı yürütür.

MADDE 4- Bu Kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.